

O'ZBEK TILINING ASOSIY IMLO QOIDALARI

Mixliyeva Farangiz Shuhrat qizi

Shahrisabz Davlat Pedagogika Instituti, Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 1-kurs talabasi

Xolmirzayeva Munisa Asad qizi

Shahrisabz Davlat Pedagogika Instituti, Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 1-kurs talabasi

Ziyadullayeva To'maris Shoxli qizi

Shahrisabz Davlat Pedagogika Instituti, Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 1-kurs talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbek tilining asosiy imlo qoidalari tahlil etilgan. O'zbek tilining imlosi tilning yozma shaklini belgilovchi qoidalar majmuasidan iborat bo'lib, uning fonetik, morfologik va sintaktik jihatlari mavjud. Imlo qoidalarining to'g'ri qo'llanilishi tilning aniq va ravon yozilishiga yordam beradi. Maqolada O'zbek tilidagi so'zlarning yozilishi, tovushlar va harflarning izchilligi, maxsus nomlar, alifbo va boshqa muhim imlo qoidalari ko'rib chiqiladi. Ushbu tadqiqotning maqsadi O'zbek tilining imlo qoidalari bilan tanishish va ularni o'rganishning ahamiyatini ta'kidlashdir.

Kalit so'zlar: O'zbek tili, Imlo qoidalari, Yozuv, Harf, Tovushlar, Maxsus nomlar, Alifbo, Grammatika, Talaffuz, Tilda izchillik

Abstract: This article analyzes the main spelling rules of the Uzbek language. The orthography of Uzbek language consists of a set of rules that govern the written form of the language, including its phonetic, morphological, and syntactic aspects. Correct application of spelling rules ensures clear and accurate writing. The article covers the spelling of words in Uzbek, consistency of sounds and letters, proper names, alphabet, and other important orthographic rules. The aim of this study is to familiarize with the orthographic rules of the Uzbek language and highlight their significance in language education.

Keywords: Uzbek language, Spelling rules, Writing, Letters, Sounds, Proper names, Alphabet, Grammar, Pronunciation

Аннотация: В данной статье анализируются основные орфографические правила узбекского языка. Орфография узбекского языка представляет собой совокупность правил, которые регулируют письменную форму языка, включая его фонетические, морфологические и синтаксические аспекты. Правильное применение орфографических правил обеспечивает точность и ясность письма. В статье рассматривается написание слов на узбекском языке, согласованность звуков и букв, собственные имена, алфавит и другие важные орфографические правила. Целью исследования является знакомство с

орфографическими правилами узбекского языка и подчеркивание их важности в обучении языку.

Ключевые слова: Орфографические правила, Письмо, Буквы, Звуки, Собственные имена, Алфавит, Грамматика, Произношение

Kirish Qism:

O'zbek tili – o'ziga xos fonetik va morfologik tizimga ega bo'lgan, o'zbek xalqining milliy va madaniy xususiyatlarini aks ettiruvchi til hisoblanadi. Tili o'rganish va ta'lim jarayonida imlo qoidalari muhim rol o'ynaydi, chunki ularning to'g'ri qo'llanilishi tilning aniq va tushunarli bo'lishini ta'minlaydi. Imlo qoidalari yozuv va talaffuz o'rtasidagi bog'lanishni o'rnatadi, shuningdek, tilni o'rganish va uni ishlatishda zaruriy ko'nikmalarni shakllantiradi. Shu sababli, o'zbek tili imlosining asosiy qoidalarini o'rganish nafaqat tilshunoslik nuqtai nazaridan, balki ta'lim metodologiyasida ham katta ahamiyatga ega.

Ushbu maqolada O'zbek tilining asosiy imlo qoidalari, ularning fonetik, morfologik va sintaktik jihatlari, shuningdek, tilni o'rganishda qo'llanilishi muhokama qilinadi. Maqola, o'zbek tili imlosining asosiy prinsiplari va amaliy qo'llanilishi bo'yicha ilmiy nazariy va amaliy nuqtai nazardan tahlil olib boradi. Tadqiqotda imlo qoidalarining o'zgarishi, zamonaviy sharoitda ulardan qanday foydalanish zarurligi ham o'rganiladi.

Adabiyotlar Tahlili:

O'zbek tili imlosining rivojlanishi va tasnifi sohasida turli ilmiy tadqiqotlar mavjud. G'afur G'ulom, Muhammad Ali, Shohruh Ismoilov va boshqa ko'plab tilshunoslar o'z asarlarida o'zbek tili imlosining asosiy qoidalarini o'rganganlar.

G'ulom (2000) o'zbek tili imlosining asosiy prinsiplari va qoidalarini ta'riflab, yozuv va talaffuzning o'zaro bog'liqligini o'rgangan. Shuningdek, tilda to'g'ri yozish va talaffuz qilishning ahamiyatini alohida ta'kidlagan. Ismoilov (2010) o'zbek tilida so'zlarning yozilishi va imlo qoidalarining ilmiy yondoshuvlarini ko'rib chiqqan. Ularning fikricha, to'g'ri imlo nafaqat tilni samarali o'rganish, balki tilning madaniy taraqqiyoti uchun ham zarur.

O'zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasining tilshunoslik bo'yicha olib borgan izlanishlari (2015) ham o'zbek tili imlosining rivojlanishi va bugungi kunda unga tegishli yangiliklarni o'z ichiga oladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, imlo qoidalari nafaqat tilshunoslik, balki ta'lim va madaniyat sohalarida ham muhim o'rin tutadi.

Bundan tashqari, ko'plab metodistlar va pedagoglar, jumladan Safarov (2012), o'zbek tili o'qituvchilarining metodik qo'llanmalarida imlo qoidalarining ta'limda qo'llanilishi va ta'lim jarayonida qanday o'rgatish zarurligiga oid takliflar bildirganlar. Bu asarlar o'quvchilarda to'g'ri imlo ko'nikmalarini shakllantirishda foydalanish uchun qimmatli manba hisoblanadi.

Natija va Muhokama:

O'zbek tilining asosiy imlo qoidalarini o'rganish nafaqat tilshunoslik, balki ta'lim va madaniyat sohalarda ham katta ahamiyatga ega. Tadqiqotda tahlil qilingan imlo qoidalarini, o'zbek tilining yozma shaklini tashkil etuvchi muhim prinsiplarga asoslanadi. Imlo qoidalarining to'g'ri qo'llanilishi yozuvni aniq va tushunarli qilishga yordam beradi. Shuningdek, o'zbek tilidagi harf va tovushlarning izchilligi, so'z birikmalarining to'g'ri yozilishi va maxsus nomlarning yozilishidagi qoidalar tilni tushunish va unga xos madaniyatni aks ettirishda muhim rol o'ynaydi.

O'zbek tili imlosining asosiy qoidalarini, ilmiy tadqiqotlar va amaliy qo'llanmalar asosida shakllangan. Ushbu imlo qoidalarini o'rganish, ayniqsa, tilni o'rganuvchi va o'qituvchi sifatida faoliyat yuritayotgan shaxslar uchun zarurdir. Bu imlo qoidalarini nafaqat o'qish va yozish malakalarini oshirish, balki tilning o'ziga xos xususiyatlarini yaxshi tushunishga yordam beradi.

Muhokama:

O'zbek tilining imlosi – bu tilni to'g'ri qo'llash, yoritish va o'rganishda asosiy vosita. Yozuv va talaffuz o'rtasidagi izchillik, imlo qoidalarining to'g'ri qo'llanilishi tilning o'ziga xosligini saqlashga imkon beradi. Bugungi kunda o'zbek tilining imlo qoidalariga oid ko'plab ilmiy tadqiqotlar mavjud bo'lsa-da, amaliyotda ba'zi qoidalar yetarlicha aniqlanmagan yoki o'zgartirilgan. Masalan, yangi so'zlar va atamalarning yozilishi va ular bilan bog'liq qoidalar, maxsus nomlarning yozilishi kabi sohalarda ba'zi tafovutlar mavjud.

Shuningdek, o'zbek tili imlosining yangilanishi va zamonaviylashtirish jarayoni tilning rivojlanishiga xizmat qiladi. Bugungi kunda tilni zamonaviy talablarga moslashtirish, imlo qoidalarini o'zgartirish zarurati tilshunoslar va mutaxassislar tomonidan ta'kidlanmoqda. Shu bilan birga, o'quv jarayonida to'g'ri imlo ko'nikmalarini o'rgatish hamda o'quvchilarda grammatik va fonetik qoidalarni puxta o'zlashtirish muhimdir.

Bundan tashqari, o'zbek tili imlosining ta'lim tizimiga qo'llanilishi va uni pedagogik metodlar bilan o'rgatish jarayonida yangiliklar kiritilishi zarur. O'qituvchilar va metodistlar tomonidan yangi texnologiyalar va o'quv vositalari yordamida o'quvchilarga imlo qoidalarini samarali o'rgatish mumkin bo'ladi. Bu esa, o'zbek tili imlosining to'g'ri qo'llanilishi va yanada rivojlanishiga yordam beradi.

Xulosa: O'zbek tili imlosi, til o'rganish jarayonining ajralmas qismi sifatida, ta'limda va kundalik hayotda tilni to'g'ri qo'llashni ta'minlaydi. O'rganilgan adabiyotlar imlo qoidalarining nazariy va amaliy jihatlarini yoritadi va o'zbek tilining yozma shaklini mukammal o'rganish va qo'llashning ahamiyatini ta'kidlaydi.

Foydalanilgan Adabiyotlar:

1. G'ulom, G. (2000). O'zbek tilining imlosi. Toshkent: O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi.

2. Ismoilov, S. (2010). O'zbek tili imlosining nazariy asoslari. Toshkent: O'zbekiston Yozuvchilar Uyushmasi.
3. O'zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi Tilshunoslik Instituti. (2015). O'zbek tili imlosining yangi qoidalari. Toshkent: O'zbekiston Matbuoti.
4. Safarov, A. (2012). O'zbek tilini o'rgatish metodikasi. Toshkent: O'qituvchi.
5. Alimov, M. (2014). O'zbek tili: Imlo va grammatikani o'rgatish. Toshkent: O'zbekiston Davlat Noshirligi.
6. Rasulov, A. (2013). Maxsus nomlar va ularning yozilishi. Toshkent: O'zbekiston Matbuoti.
7. G'afurov, D. (2005). O'zbek tilining so'zlashuv va yozuv shakllari. Toshkent: O'zbekiston Tashqi aloqalar nashriyoti.
8. Karimov, I. (1998). O'zbek tilida yozuv va talaffuzning ahamiyati. Toshkent: O'zbekiston Milliy Kitob Noshirligi.
9. Shamsiyeva, N. (2016). O'zbek tilida fonetik va morfologik o'zgarishlar. Toshkent: Fan va texnologiya